

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה לפוליטיקה וממשל 2017-18

שם הקורס: מלחמה ושלום במזרח התיכון *

WAR AND PEACE IN THE MIDDLE EAST

מס' קורס: יומא' - ד'

שמהמרצה: דר' מנצורנסאסרה

שעותקבלה: חדר 655 בבניין 72

פרזנטציה/סימולציה בקבוצות: 30%

סיוור לימודי: 20%

עבודה סופית: 50% (words 3500)

נוכחות: חובה

יעדי הוראה:

הקורס ידון בשורשי הסכסוך הערבי-ישראלי ובהתפתחותו ההיסטורית מתקופת המנדט הבריטי עד לימינו. בחלקו הראשון של הקורס, הדיון יהיה בדגש על תיאוריות של סכסוכים ויחסים בינלאומיים. בחלקו השני של הקורס נבחן את הסוגיות והפרספקטיבות השונות הקשורות לסכסוך הערבי-ישראלי והגורמים לכישלונם של תהליכי שלום באזור. החלק האחרון ידון בניסיונות שחקני מפתח מהזירה הבינלאומית והערבית ליישוב הסכסוך הערבי-ישראלי.

הקורס בעיקרו בנוי מנושאים רלוונטיים הכוללים ניתוח מעמיק לשלבי הקונפליקט הערבי-ישראלי/פלסטיני: תקופת המנדט הבריטי וצמיחת הסכסוך, מלחמת הנרטיבים וסוגיית הפליטים הפלסטינים, סוגיית הגבולות, ירושלים והמאבק על ריבונות בין ישראל, ירדן והפלסטינים, סוגיית הפליטים הפלסטינים בעולם הערבי (בדגש על ירדן, לבנון וסוריה), העולם הערבי ותהליכי השלום באזור, מדיניות האיחוד האירופי וארה"ב בסוגיות שונות של הסכסוך, הסכמי אוסלו והשלכותיהם על ישראל והפלסטינים, ופרספקטיבות של המיעוט הערבי בישראל בסוגיית הסכסוך הערבי-ישראלי ורעיון מדינה אחת/שתי מדינות. כחלק מחובות הקורס, הסטודנטים גם יתנסו בתרגיל (סימולציה) בסוגיית הסכסוך הישראלי-פלסטיני ובמיוחד סוגיית ירושלים, הפליטים והגבולות.

* תכנית הקורס נתונה לשינויים במיוחד לגבי מועדי הרצאות מרצים אורחים, וכו..

חלק ראשון: רקע תיאורטי - סכסוכים ויחסים בינלאומיים במזרח התיכון

1. המפה המזרח תיכונית: מושגי יסוד והקדמה כללית

2. המזרח התיכון כזירה של קונפליקטים אזוריים ובינלאומיים

3. מושגי יסוד בקונפליקטים ובניית שלום

Lynne Reinner Luc & Thania Paffenhoz, 2001. Peace Building, A Field Guide, pp. 3-34.

4. דיפלומטיה לניהול סכסוכים

William Zartman, 2012. The Diplomacy of Conflict Management, in Conflict Management in Divided Societies, ed, Stefan Wolff and Charistalla Yakinthou, Routledge, pp, 87-100.

בר-סימן טוב, יעקב. (2005). "יחסי גומלין בין יישוב סכסוך לניהול סכסוך", בתוך: יעקב בר-סימן טוב (עורך), הסכסוך הישראלי-פלסטיני: מתהליך שלום לעימות אלים 2005-2000, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל, 52-16

5. דיפלומטיה מונעת - *preventive diplomacy*

Craig Collins & John Packer, 2012. Preventing Conflict through Discreet Engagement, ed, Stefan Wolff and Charistalla Yakinthou, Routledge, pp, 100-115.

6. *track 2 diplomacy*

Hussein Agha, Shai Feldman, Ahmad Khalidi, Zeev Schiff. Track 2 Diplomacy: Lessons from the Middle East, Cambridge University Press, pp. 1-8.

לואיס קריסברג, "פעולות התפייסות בזירה הפנימית ובזירה הבינלאומית", פוליטיקה, 9 (2002), עמ' 35 – 58.

נדים רוזאנא, "פיוס בסכסוך לאומי מתמשך: זהות וכוח במקרה הישראלי – הפלסטיני", סוציולוגיה ישראלית, ג/2, 2001, עמ' 277 – 295.

7. ארגונים בינלאומיים וסכסוכים

Peter Wallensteen, 2015. Quality Peace Peacebuilding, Victory, and World Order, Oxford University Press, pp. 187-204.

Patrick Mueller, 2013. "Europe's Foreign Policy and the Middle East Peace Process: the Construction of EU Actorness in Conflict Resolution", *Perspectives in European Politics and Society*, pp. Vol 14, No 1, pp. 20-35.

חלק שני: הסכסוך הישראלי-פלסטיני

9. שורשי הסכסוך: קולוניאליזם בתקופת המנדט הבריטי

Rashid Khalidi, "The Palestinians and 1948: the causes of failure," in *The War for Palestine*, ed. by Eugene Rogan and AviShlaim, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, pp. 12-36.

10. ישראל ומדינות ערב במהלך המלחמה

Eugene Rogan, "Israel and the Arab coalition in 1948," in *The War for Palestine*, ed. by Eugene Rogan and AviShlaim, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, pp. 79-103.

11. ההיסטוריוגרפיה של המלחמה

Benny Morris, "Revisiting the Palestinian Exodus of 1948," in *The War for Palestine*, ed. by Eugene Rogan and AviShlaim, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, pp. 37-59.

12. מלחמת הרטיבים וההיסטוריונים החדשים

אניטה שפירא, "פוליטיקה וזיכרון קולקטיבי – הויכוח אודות 'ההיסטוריונים החדשים', בתוך: בין חזון לרוויזיה, עמ' 367 – 391.

לורנס ג' סילברסטיין, "היסטוריונים חדשים וסוציולוגים ביקורתיים: בין פוסט-ציונות לפוסטמודרניזם", תיאוריה וביקורת, 8 (קיץ 1996), עמ' 105 – 122.

13. מנהיגות פלסטינית בגלות: המאבק לליגיטימציה והכרה

Mark Tessler, 2009. *A History of the Israeli-Palestinian Conflict*, Indiana University Press, pp.422-464.

14. ממלחמה לתהליך מדיני: הסכמי קמפ-דיוויד

Pressman, J. (2003) "Visions in Collision: What Happened at Camp David and Taba?", *International Security*, Vol. 28, No. 2, pp. 5-43.

Siegman, H. (2007) "The Great Middle East Peace Process Scam", *London Review of Books*, Vol. 29 No. 16, pp. 6-7.

15. 20 שנה להסכמי אוסלו: כישלונות והצלחות!

Amal Jamal, 2013. "Twenty Years after the Oslo Accords: A Perspective on the need for Mutual Ethical Recognition, Rosa Luxemburg Stiftung in Israel". pp. 1-11.

16. המיעוט הערבי בישראל והסכמי אוסלו

Mansour Nasasra, 2017. *Palestinians in Israel since Oslo: The Politics of Their Exclusion and Their Struggle between Localization and Nationalization*(forthcoming).

17. המאבק על עתיד ירושלים: ירדן, הפלסטינים וישראל

Cecilia Albin, 1997. "Securing the Peace of Jerusalem: on the Politics of Unifying and Dividing", *Review of International Studies*, Vol 23, pp. 117-142.

Dumper, M. (2014) *Jerusalem Unbound: Geography, History and the Future of the Holy City* (New York: Columbia University Press), introduction.

18. סוגיית הגבולות וההתיישבות

David Newman, 2013. *Territory and Borders*. In, Peters, J. and D. Newman (eds.). *The Routledge Handbook on the Israeli-Palestinian Conflict* (Oxon/New York: Routledge),

19. פליטים פלסטינים ואופציות לפתרונות

Rex Brynen, 2013. *Palestinian Refugees*, In Peters, J. and D. Newman (eds.) (2013) *The Routledge Handbook on the Israeli-Palestinian Conflict* (Oxon/New York: Routledge), chapter 9.

Dumper, M. (2014) *Jerusalem Unbound: Geography, History and the Future of the Holy City* (New York: Columbia University Press), introduction.

Dumper, M. (2007) *The Future of Palestinian Refugees* (Boulder, CO/London: Lynne Rienner), introduction and chapter 1.

20. הפליטים הפלסטינים במדינות ערב: אינטגרציה או הדרה

Shaul Bartal, 2013. *The Palestinian Refugee Problem Resolved Middle East Quarterly*, Vol 20, No 4. pp. 29-40.

21. רעיון מדינה אחת- שתי מדינות

Milton-Edwards, B. (2009) *The Israeli-Palestinian Conflict: A People's War* (Oxon/New York: Routledge), chapter 9.

חלק שלישי: פרספקטיבות בינלאומיות ליישוב הסכסוך

22. העולם הערבי והסכסוך: היוזמה הערבית כמקרה בוחן

קובי מיכאל, 2007. יוזמת הליגה הערבית- האומנם הזדמנות היסטורית? רקע, משמעויות וכיווני פעולה אפשריים. מכון ירושלים לחקר ישראל, ירושלים.

23. הפרספקטיבה האירופית

Meliha Al Tunisik, 2008. EU Foreign Policy and the Israeli- Palestinian Conflict: How much of an Actor? European Security, Vol 14, No 1, pp. 105-121.

24. המעצמות והקהילה הבינלאומית

Harold H Saunders, 2015. The Other Walls: The Arab- Israeli Peace Process in a Global Perspective, Princeton University Press, pp. 116-115.

25. הלובי והקהילה היהודית במערב

Dov Waxman, 2013. The Jewish diaspora and the pro-Israel lobby. In, Peters, J. and D. Newman (eds.) (2013) The Routledge Handbook on the Israeli-Palestinian Conflict (Oxon/New York: Routledge),

26. האביב הערבי והאתגרים החדשים בזירה המזרח- תיכונית